

Vrcholový sport a regulace EU

Jan Jedlička

EU Office České spořitelny

EU OFFICE

Česká spořitelna, a.s.

Poláčkova 1976/2

140 00 Praha 4

tel.: +420 261 073 308

fax: +420 261 073 004

EU_office@csas.cz

<http://www.csas.cz/eu>

Petr Zahradník

+420 261 073 019

pzahradnik@csas.cz

Jan Jedlička

+420 261 073 484

jjedlicka@csas.cz

Alena Smolíková

+420 261 073 308

asmolikova@csas.cz

Obsah:

Úvod	3
Klíčová sportovní pravidla	4
Rovnoměrnost a správné fungování soutěže	4
Čestnost	6
Vyrovnanost soutěže	7
Návrh legislativních nástrojů k úpravě sportu v EU	8
Blokové výjimky ze soutěžního práva EU	8
Vodítka k aplikaci soutěžního práva EU ve sportu	9
Vodítka k aplikaci svobody pohybu osob ve sportu	10
Ostatní právní instrumenty EU	10
Evropská sportovní agentura	11

Úvod

Jsou pravidla přestupu profesionálních hráčů v evropských fotbalových klubech v souladu s principy volného pohybu osob v EU? Nebrání povinná účast klubů v národních fotbalových soutěžích pravidlům neexistence vnitřních hranic a bariér v rámci jednotného trhu EU? Neexistuje v evropském fotbale nezdravě dominantní postavení nejbohatších týmů, které jsou v rozporu s unijními pravidly na ochranu hospodářské soutěže? Tyto a další otázky se čas od času objevují nejen v médiích a mezi zainteresovanými stranami. Daly by se přitom shrnout do jedné. **Má smysl, aby Evropská unie vydala speciální normy, které by přehledně regulovaly fotbalové či obecně sportovní prostředí?** Jestliže ano, jakou by měly mít podobu a na co by se měly hlavně zaměřit? Anebo je lepší udržet stávající systém, kdy jednotlivé kauzy jsou Evropským soudním dvorem, případně Komisí řešeny případ od případu? Těmito problémy se zabýváme v tomto speciálním reportu, který do značné míry vychází ze zveřejněné **Nezávislé zprávy o evropském sportu** (Independent European Sport Review).

Patrně není nejmenších pochyb, že sport – a zejména fotbal – se stává **stále více byznysem**. Tento trend se zvýraznil v posledních dvou desetiletích. V jeho pozadí stojí zejména:

- **růst popularity sportu** – z hlediska rostoucího počtu televizních diváků,
- **internacionalizace sportu** – zvyšující se počet mezinárodních sportovních akcí,
- **zvyšování cen** televizních práv na přenos sportovních událostí.

OSN odhaduje, že globálně se sport podílí na **3 % světové ekonomické aktivity**. Podle Evropské komise **sport vytváří 1 % HDP Evropské unie**. V posledních letech ekonomický význam sportu dále podtrhl vývoj nových médií typu mobilní telekomunikace a internet.

Avšak sport **nemá jen podnikatelský aspekt**. Podle průzkumů veřejného mínění Eurobarometer se v roce 2004 až 60 % občanů EU (271 milionů osob) věnovalo sportu, navíc 70 milionů osob je registrováno jako členové sportovního klubu. Pro tyto kluby navíc pracuje dalších 10 milionů dobrovolníků.

V této souvislosti se objevují obavy, že komerční charakter sportu převáží nad jeho **sociální, kulturní, vzdělávací funkcí** a zničí důležité sportovní hodnoty.

Růst významu komerčního aspektu ve sportu navíc zvyšuje **riziko právních konfliktů při jeho provozování**, jak jsme ostatně svědky v posledních několika letech. Podnikatelské příležitosti spojené se sportem v kombinaci s nejasným legislativním základem bez pochyby vedou ke zvýšenému počtu právních sporů. Situaci zhoršuje řada aktuálních problémů typu špatné finanční situace některých klubů, boj o moc mezi nejbohatšími kluby a fotbalovými asociacemi i provalené korupční skandály spojené s uplácením a sázením.

V této souvislosti se stále více ozývají hlasy po právní regulaci evropského sportu – v čele s fotbalem – na komunitární úrovni. Také proto během britského předsednictví orgánům EU ministr sportu Richard Caborn svolal schůzku s resortními kolegy z Francie, Německa, Itálie a Španělska spolu s představiteli Evropské komise, relevantních fotbalových asociací k diskusi nad současnými problémy kopané. Na schůzce bylo dohodnuto **vytvoření speciální Nezávislé zprávy o evropském sportu**, která by měla navrhnout, jak by řídicí sportovní orgány, Evropská unie i členské státy měly nejlépe spolupracovat na implementaci tzv. Deklarace z Nice (viz box), a jak vyřešit klíčová témata evropského sportu a fotbalu zvlášť. Vypracováním zprávy byl pověřen tým, jehož šéfem se stal portugalský politik **José Luis Arnault**.

BOX: Deklarace z Nice – Deklarace o specifických charakteristikách sportu a jeho sociální funkce v Evropě

Byla přijata na zasedání Evropské rady v roce 2000. Jejím smyslem je stát se vodítkem, jak by určité problémy týkající se sportu měly být řešeny z pohledu evropské legislativy. Není závazným právním dokumentem.

Hlavní body deklarace:

- Za sportovní záležitosti mají primární odpovědnost sportovní organizace a členské státy. Nicméně Evropská unie musí brát v úvahu sociální, vzdělávací a kulturní funkce spojené s evropským sportem.
- Sportovní aktivity by měly být přístupné každému podle svých dovedností a snahy prostřednictvím široké stupnice organizovaných či individuálních rekreačních a závodních sportů.
- Evropská rada zdůrazňuje podporu nezávislosti sportovních organizací a jejich právo sdružovat se prostřednictvím vhodných struktur. Je úkolem sportovních organizací organizovat a podporovat jejich sport, zejména vytvářet a aplikovat specifická sportovní pravidla.

- Sportovní federace mají hlavní úlohu v zajištění nezbytné finanční solidarity mezi nejrůznějšími sportovními úrovněmi – od amatérského sportu až po nejvyšší úroveň. Výchova mladých talentů je pro sport životně důležitá a měla by být podporována.
- Evropská rada vyjadřuje obavu o komerční zacházení s mladými sportovci, včetně těch z třetích zemí. Proto apeluje na sportovní asociace a členské státy, aby monitorovaly a šetřily praktiky, které jsou v rozporu s pracovním právem nebo ohrožují zdraví mládeže, a případně přijaly odpovídající opatření.
- Podle Evropské rady může vlastnictví či finanční kontrola dvou a více subjektů, které působí ve stejné soutěži, zpochybnit férovost sportu. Kde je to nezbytné, tam by sportovní svazy měly zavést opatření na dohled nad managementem klubů.
- Příjem z prodeje televizních práv patří mezi nejvýznamnější finanční zdroje sportu. Evropská rada se domnívá, že v souladu s principem solidarity, by přiměřená část z nich měla být přerozdělena mezi všechny sportovní úrovně a oblasti.
- Evropská rada podporuje dialog o systému přestupu sportovců se sportovními svazy (zejména fotbalovými orgány), organizacemi zastupujícími profesionální sportovce, Evropskou unií a členskými státy.

Klíčová sportovní pravidla

Sport má svou specifickou povahu, která ho odlišuje od dalších – zejména podnikatelských – aktivit. Jak již uvádí Deklarace z Nice, sport má svou sociální, vzdělávací a kulturní funkci a ty musí být vzaty v úvahu při aplikaci komunitárního práva. Dalším významným prvkem je **samoregulace a samoorganizace odvětví**, kde pouze nezávislé sportovní svazy mají právo řídit a organizovat sportovní uspořádání ve svých zemích i v mezinárodní soutěži. Tato **nezávislost by měla být zachována a ochraňována**.

Nezávislost sportovních asociací má však své limity, neboť i ony **se pohybují v legislativním prostředí**. Souvisí to s řadou právních kauz týkajících se sportu, které řešily Evropská komise či Evropský soudní dvůr. Obě instituce však rozhodovaly případ od případu, což neprospělo k vytvoření právní jistoty ve sportu.

Klíčová sportovní pravidla řadí Nezávislá zpráva o evropském sportu do třech hlavních kapitol, které mají řadu podkapitol:

1. Rovnoměrnost a správné fungování soutěže

Je zřejmé, že musí existovat sportovní pravidla k zajištění základních podmínek férovosti soutěže, která platí pro každého. Pravidla mají několik podob:

a) Hrací pravidla, struktura šampionátů a časový harmonogram

Jedním z hlavních úkolů sportovních/fotbalových orgánů je určit **pravidla, za jakých probíhá soutěž**. Kdyby byla tato pravidla zpochybnitelná soudem či jinou veřejnou autoritou, soutěž by byla v podstatě zablokována. Je proto jasné, že stanovení těchto pravidel musí být čistě v kompetenci sportovních orgánů.

b) Složení národních mužstev

V minulých kauzách již bylo soudně potvrzeno, že určování pravidel **skládání reprezentačních týmů či kritéria účasti individuálních sportovců na mezinárodních šampionátech** jsou rovněž čistě v kompetenci sportovních svazů a nejsou v konfliktu s právem Evropského společenství.

c) Národní organizace sportu v Evropě

Evropská komise již v minulosti potvrdila, že **národní geografická organizace sportu** v EU spadá mimo kompetenci evropského práva a nemůže být na něj nahlíženo z pohledu jednotného vnitřního trhu či pravidel hospodářské soutěže. A to i když má nezanedbatelné ekonomické dopady.

d) Organizace pan-evropských sportovních soutěží

Vrcholový evropský fotbal je založen na **dvoupilířovém uspořádání**. Nejúspěšnější týmy národních soutěží mají právo účastnit se celoevropských soutěží (Liga mistrů). Jak vyplývá z rozsudků Evropského soudního dvoru, je právem fotbalových orgánů požadovat po svých členech účast v „národním pilíři“ pro kvalifikaci se do „evropského pilíře“. Nedávno se objevily náměty na vytvoření speciální soutěže nejlepších a nejbohatších týmů mimo struktury národních fotbalových lig či Ligy mistrů. Evropské právo by pravděpodobně **nebylo prostředkem k zabránění takového projektu**, zúčastněné kluby by však musely nést všechny následky, včetně té, že by se nemohly již účastnit stávajících soutěží. Nicméně pravidla fotbalových orgánů k účasti v Lize mistrů apod., která stanovuje UEFA, nejsou v rozporu s evropským právem.

e) Termíny přestupu hráčů

Je zřejmé, že přestup hráče kdykoliv v průběhu soutěže změní sílu sportovních klubů, a tak zpochybní férové fungování soutěže. Z toho důvodu Soudní dvůr uznal, že zavedená **omezení na přestupy hráčů nejsou v rozporu se svobodou pohybu** v EU. Zároveň se za narušení komunitárního práva nepovažuje používání adekvátních sankcí za přerušení hráčské smlouvy během sportovní sezóny, které by také narušilo regulérnost soutěže.

f) Obecná pravidla přestupu hráčů

Klíčovým v této oblasti bylo rozhodnutí Evropského soudního dvoru v kauze Bosman z roku 1995. V návaznosti na tento případ byl upraven systém přestupů po dohodě Evropské komise a FIFA v roce 2001 s těmito hlavními aspekty:

- **ochrana mladých hráčů** (do dosažení plnoletosti),
- **odpovídající kompenzace** na zaplacení tréninku mladých hráčů při přestupu,
- **stabilita a dodržování smluv**, včetně sankcí pro kluby i hráče za jejich bezdůvodné přerušení,
- přestupy hráčů pouze **ve vymezeném přestupovém období**,
- rychlý a efektivní **systém řešení sporů** založený na arbitrážním řízení.

Jak uznala Evropská komise, žádný z těchto bodů **neodporuje právu EU**. Pravidla přestupu hráčů však nemohou být založena na národním principu (omezování počtu hráčů z jiné členské země), což se týká nejen hráčů z ostatních členských zemí, ale i ze zemí, s kterými má Unie uzavřeno Dohodu o partnerství a spolupráci.

BOX: Kauza Simutenkov

V květnu 2003 podal španělský soud žádost o předběžnou otázku Evropskému soudnímu dvoru v rámci sporu mezi Igorem Simutenkovem na jedné straně a španělským ministerstvem školství a kultury a španělským fotbalovým svazem na druhé straně ve věci sportovních předpisů omezujících počet hráčů třetích států, kteří mohou být nominováni do utkání v národní fotbalové soutěži ve Španělsku.

Igor Simutenkov je ruským státním příslušníkem, který v rozhodné době bydlel ve Španělsku, kde získal povolení k pobytu a pracovní povolení. Vzhledem k tomu, že byl zaměstnán jako profesionální fotbalista na základě pracovní smlouvy uzavřené s Club Deportivo Tenerife, měl federální licenci pro výkon činnosti hráče nepocházejícího ze Společenství.

Během ledna 2001 Igor Simutenkov předložil španělskému fotbalovému svazu žádost, aby mu udělila licenci shodnou s tou, kterou mají hráči Společenství. Na podporu této žádosti se odvolával na dohodu o partnerství Společenství-Rusko. Ta totiž v článku 23 (1) praví: „S výhradou zákonů, podmínek a postupů platných v každém členském státě, Společenství a jeho členské státy zajistí, aby ruští státní příslušníci legálně zaměstnaní na území členského státu nebyli předmětem diskriminace založené na státní příslušnosti, co se týče pracovních podmínek, odměny nebo propouštění z pracovního poměru ve srovnání se státními příslušníky dotyčného členského státu.“

Španělský fotbalový svaz jeho žádost zamítl, odvolává se na své řády, které pro udělení této licence požadují, aby fotbalista byl státním příslušníkem EU nebo Evropského hospodářského prostoru (EU+Norsko, Island, Lichtenštejnsko).

Igor Simutenkov měl za to, že rozlišování mezi státními příslušníky členského státu EU nebo EHP a státními příslušníky třetích států dle této právní úpravy je, co se týče ruských hráčů, neslučitelné s dohodou o partnerství Evropského společenství s Ruskem a že omezuje výkon jeho povolání. Počet hráčů z třetích zemí je totiž omezen na maximálně tři v jednom utkání španělské ligy.

Proto podal žalobu proti rozhodnutí španělského fotbalového svazu k soudu, s kterým se ztotožnilo i španělské ministerstvo školství a kultury. Tato žaloba byla zamítnuta a pan Simutenkov se odvolal k soudu vyšší instance, který předběžnou otázkou obrátil na Evropský soudní dvůr. Nejvyšší soudní autorita EU dala nakonec za pravdu ruskému fotbalistovi, když rozhodla, že „článek 23 odst. 1 dohody o partnerství a spolupráci Ruska a ES musí být vykládán v tom

smyslu, že brání tomu, aby na profesionálního sportovce ruské státní příslušnosti řádně zaměstnaného klubem se sídlem v členském státě bylo použito pravidlo vydané sportovní federací téhož státu, podle kterého mohou kluby nominovat do utkání v soutěžích organizovaných na národní úrovni pouze omezený počet hráčů pocházejících ze třetích států, které nejsou smluvní stranou EHP.

g) Pravidla k přilákání diváků na sportovní utkání

Fotbal není pouze televizní událostí, ale zejména „živým“ představením. Fotbal bez diváků v hledišti by ztratil smysl a stal by se neatraktivní i pro fotbalové přenosy. Proto i Evropská komise považuje za v souladu s evropským právem **kroky sportovních orgánů na přilákání diváků na stadiony**, včetně například kontroverzních pravidel omezujících televizní vysílání fotbalových utkání.

h) Uvolňování hráčů kluby na reprezentační utkání

Povinnost klubů uvolňovat své hráče pro reprezentační účely je nezbytná k zajištění toho, aby **reprezentační týmy byly složeny skutečně z nejlepších hráčů**. Zároveň zajišťuje, že nominovaní hráči jsou reprezentačním týmům k dispozici po celou dobu trvání sportovní akce a nemohou být svým klubem odvoláni. Podle autorů Nezávislé zprávy toto pravidlo není v konfliktu s právem Evropského společenství a zároveň by mělo být považováno za čistě sportovní opatření, mimo dosah tzv. *acquis communautaire*.

BOX: Případ Royal Sporting Charleroi F.C.

V poslední době bylo pravidlo povinného uvolňování fotbalistů kluby na reprezentační utkání zpochybněno. Belgický klub Royal Sporting Charleroi F.C. a skupina G-14, sdružující 18 nejbohatších evropských fotbalových klubů, podaly v letošním březnu u obchodního soudu v belgickém Charleroi žalobu na FIFA. Mezinárodní fotbalovou asociaci napadly za „nezákonné používání hráčů v národních týmech“. Belgický fotbalový klub se tak rozhodl poté, co jeho hráč Abdelmajid Oulmers z Maroka se při reprezentačním utkání zranil. Nyní po boku s kluby skupiny G-14 žádá, aby soud uznal zmíněné pravidlo FIFA za protiprávní a donutil asociaci po konzultacích s kluby k jeho přepracování. Kluby G-14 navíc po FIFA žádají 860 milionů euro jako odškodnění za aplikaci pravidla na svých hráčích, kteří se při reprezentačních utkáních zranili během posledních deseti let.

Soud v Charleroi požadavek na téměř miliardové odškodnění nejbohatších evropských klubů zamítl. Ve věci zákonnosti pravidla FIFA o povinném uvolňování hráčů se obrátil s předběžnou otázkou na Evropský soudní dvůr (ESD), aby rozhodl, zda je toto v souladu se svobodou pohybu osob (článek 39 Římské smlouvy) a služeb v EU (článek 49 Římské smlouvy) a zda nedochází mezinárodní fotbalovou asociaci ke zneužívání dominantního postavení (články 81 a 82 Římské smlouvy).

Podobnou otázkou se ESD dosud nezabýval, v evropském právu na to neexistuje precedens. Proto je rozhodnutí evropských soudců pozorně očekáváno. Vzhledem k obvyklým délkám projednávání se dá očekávat, že nepadne dříve než začátkem roku 2008.

i) Antidopingová pravidla

Všechny sportovní řídicí orgány mají přirozený a legitimní zájem na **udržení čistoty ve sportu**. Antidopingová opatření se již v minulosti stala podnětem k Soudnímu dvoru, který rozhodl, že za účelem férovosti sportu je nastavení pravidel kontrol dopingů v pravomoci sportovních svazů. Záležitosti kolem dopingů by neměly být předmětem komunitárního práva.

2. Čestnost

Pro správné fungování sportovních soutěží je nezbytné zajistit, aby probíhaly **ve smyslu fair play** a byly zbaveny nepatřičných vlivů, které mohou **zpochybnit autenticitu výsledků**. Sportovní svazy mají bytostný zájem na čestnosti sportovního soutěžení, a proto přijímají pravidla k jejímu zajištění.

a) Systém klubových licencí

Smyslem zavedení systému udělování licencí fotbalovým klubům je chránit zájmy nejen organizátorů soutěže, ale i hráčů a diváků. Klub potřebuje tuto licenci k účasti v klubových soutěžích (ligách) a jedním z jejích smyslů je zajistit, aby klub zůstal **finančně stabilní během celého trvání soutěže**. A ne aby v jejím průběhu soutěž opustil či dohrál s úplně jiným týmem, protože nebyl schopen hráčům platit. Systém byl v EU zkoumán již antimonopolním úřadem v Belgii a byl

prohlášen za v souladu s pravidly hospodářské soutěže, pokud jsou jeho požadavky rozumné a úměrné. Nastavení systému licencování klubů by mělo nadále zůstat v kompetenci řídicích sportovních orgánů.

b) Vícenásobné vlastnictví/kontrola klubů

Trend posledních let, kdy finanční investoři vlastní či jinak ovládají více než jeden fotbalový klub, znamená, že organizátoři soutěží musí být obezřetní při zajišťování jejich čestnosti a férovosti. Fotbalová asociace UEFA již proto přijala opatření, podle kterého stejná osoba **nemůže vlastnit či kontrolovat více než jeden klub v jedné soutěži**. Podle Evropského soudního dvora i Evropské komise toto pravidlo neporušuje evropské právo hospodářské soutěže, i když by se tak na první pohled mohlo zdát.

c) Aktivity hráčských agentů

Rostoucí ekonomický význam sportu, dramatické nárůsty platů pro nejlepší hráče a liberalizace trhů hráčských transferů vedly k významnému rozvoji byznysu hráčských agentů.

Autoři reportu Nezávislá zpráva se domnívají, že by sportovní orgány měly přijmout přísnější **opatření na regulaci činnosti hráčských agentů** a řešit otázky jejich netransparentního vyjednávání na více stran či rizika praní špinavých peněz při transferech. Měla by nicméně zůstat v kompetencích sportovních orgánů. Tato stávající i možná budoucí pravidla jsou považována za v souladu s právem Společenství.

3. Vyrovnanost soutěže

Je přirozené, že legitimní politikou sportovních svazů je **přispívat k vyrovnanosti sportovní soutěže**. Vyrovnanější utkání nabízí více sportovních zážitků a jsou atraktivnější pro diváky, což na druhou stranu prospívá ekonomické stránce sportu. V posledních letech však dochází k poklesu vyrovnanosti v řadě fotbalových evropských soutěží, ať již v rámci ligy (šanci na titul má každý rok stejná množina několika málo týmů) či mezi nimi (pouze týmy z mála zemí mohou uspět v Lize mistrů). Rostoucí koncentrace bohatství a úspěchu tak v dlouhodobém horizontu může evropskému fotbalu uškodit.

K prosazování požadavku na vyrovnanost sportovních soutěží existuje řada opatření:

a) Pravidlo doma vychovaných hráčů

Také ve sportu jsme v poslední době svědky stále většího outsourcingu výchovy talentů. Velké kluby místo investic do tréninku mladých nadějí raději utrácí velké částky za nákup již „hotových fotbalistů“ z jiných klubů. Vyrovnanosti soutěže by prospělo, kdyby se vazba mezi rozpočtem týmu a sportovními úspěchy oslabila. V této souvislosti UEFA nedávno ustavila nový **systém k podpoře „domácího tréninku hráčů“** v kombinaci s limitem počtu členů týmu. Je založen na minimálním počtu doma vychovaných hráčů v týmu (4 od sezóny 2006/07 až 8 od sezóny 2008/09) a maximálním počtu hráčů v týmu ve výši 25. Pravidlo definuje i pojem „doma vychovaný hráč“ (home grown players).

b) Centrální marketing komerčních práv

Zřejmě nejviditelnější příklad, kde specifika sportu musí být brána v úvahu při aplikaci práva hospodářské soutěže, je kolektivní **prodej televizních práv a redistribuce z něj dosažených příjmů**. Fotbalové kluby totiž nemohou být považovány za horizontální konkurenci. Musí spoléhat jeden na druhého, existence jediného klubu v monopolním postavení nemá ve sportu smyslu. Proto Evropský soudní dvůr v minulosti připustil, že jistá omezení hospodářské soutěže mohou být nezbytná k zajištění správného fungování sportovního odvětví.

Centrální marketing komerčních práv je **základem finanční solidarity evropského fotbalu**, oproti individuálnímu prodeji práv, z kterého vydělávají pouze nejsilnější kluby a jenž vede ke snižování vyrovnanosti soutěže. Proto je považováno za přípustné, aby fotbalový svaz uložil klubu povinnost účastnit se systému kolektivního prodeje komerčních práv. V minulosti v jednotlivých případech evropské instituce takto rozhodovaly, do budoucna je však v zájmu větší přehlednosti vhodné uvažovat o nařízení o blokové výjimce pro celé odvětví.

c) Mzdové stropy

Při absenci regulačních prvků je pravděpodobné, že nejbohatší kluby přeplatí a skoupí největší sportovní talenty. V klasickém podnikání je to přirozená cesta konkurenčního boje, specifika sportu však žádají jiný pohled. V dlouhodobém horizontu je **sport tím úspěšnější, čím vyrovnanější a tudíž atraktivnější je soutěž**.

K vyšší vyrovnanosti by mohly sloužit i **mzdové stropy**, které by nejbohatším klubům nedovolily přepřáčet a přetahovat hráče menších týmů. V řadě sportovních soutěží v USA tento systém efektivně funguje již řadu let (od minulé sezóny i v NHL), v Evropě jsou mzdové stropy například aplikovány v anglickém ragby. Ačkoliv se autoři Nezávislé zprávy domnívají, že by zavedení mzdových stropů evropskému fotbalu prospělo, rozhodnutí je čistě v **kompetenci sportovních řídicích orgánů**.

Návrh legislativních nástrojů k úpravě sportu v EU

Klíčový prvek primárního práva Evropského společenství – Římská smlouva – **neobsahuje žádnou explicitní zmínku o sportu v EU**. Situaci měla změnit Smlouva o Ústavě pro Evropu, která sportu věnovala celý jeden článek (Článek III-282). Její budoucnost je však nejistá a s největší pravděpodobností je v aktuální podobě mrtvým dokumentem.

Sport je tak ve svých některých oblastech subjektem práva EU, výslovně ho však **neupravuje žádná legislativní norma**. To přispívá k nejasnému právnímu statutu sportu a z toho vyplývající nejistotě. Proto je třeba najít stabilní a predikovatelný právní rámec, v kterém by mohl sport fungovat, argumentují autoři Nezávislé zprávy. Dosavadní způsob řešení sporů „případ od případu“ Evropským soudním dvorem či Komisí **právní jistotu ve sportu nepřinesl**.

Při přijetí eventuelních legislativních norem upravujících sport je však důležité si uvědomit zejména tato sportovní specifika:

- a) **Přijatelné formy diskriminace ve sportu** – ty se týkají diskriminace na základě např. pohlaví, váhy, věku, národních kvót, apod. Cílem zde není někoho omezovat, ale organizovat férovost a smysluplnost sportovní soutěže.
- b) **Sportovní a hospodářská soutěž se zřetelně liší** – tento logický závěr vyplývá z toho, že
 - hráči i kluby jsou vůči sobě navzájem ekonomicky závislí, jejich cílem není monopolně ovládnout soutěž a totálně zlikvidovat ostatní soutěžící,
 - ligové soutěže v jednotlivých zemích de facto tvoří přirozené monopoly,
 - diváci preferují jednotnou sportovní organizační strukturu, z které jasně vyplývá, kdo je mistrem v daném sportovním odvětví,
 - fanoušci nejsou běžní spotřebitelé služby, svému týmu zůstávají věrni a nevybírají si každodenně podle nabízené hry (služby) soutěžících týmů.

Autorský tým kolem José Luísa Arnauta v Nezávislé zprávě analyzuje možné legislativní nástroje EU, které by umožnily odstranit právní nejistotu evropského sportu při vědomí jeho specifík a odlišností od podnikatelského prostředí.

1. Blokované výjimky ze soutěžního práva EU

Jednou z možností vnesení více jistoty do řešení sportovních sporů je přijetí speciálního **nařízení Evropského společenství, které by sportu udělilo blokovanou výjimku z unijního soutěžního práva**.

Podmínky poskytování blokovaných výjimek upravuje Římská smlouva v článku 81 (3). Podle této normy musí být pro udělení výjimky z dohod mezi soutěžícími subjekty splněny následující předpoklady:

- přispívají ke zlepšení výroby či odbytu výrobků nebo k podpoře technického či hospodářského pokroku,
- vyhrazují spotřebitelům přiměřený podíl na výhodách z toho vyplývajících,
- neukládají příslušným soutěžícím omezení, která nejsou k dosažení těchto cílů nutná,
- neumožňují těmto soutěžícím vyloučit soutěž ve vztahu k podstatné části dotčených výrobků.

V současné době je v EU legislativně uzákoněna řada blokovaných výjimek z různých důvodů:

- **vertikální dohody** – nařízení 2790/1999/ES,
- **horizontální dohody** – nařízení 2658/2000/ES,
- **dohody o transferu technologií** – nařízení 772/2004/ES,

- **dohody v pojišťovnictví** – nařízení 358/2003/ES,
- **dohody v automobilovém sektoru** – nařízení 1400/2002/ES,
- **dohody v dopravě** – nařízení 823/2000/ES.

Pokud by bylo přijato speciální nařízení, které by uplatnilo blokovou výjimku ze soutěžního práva v EU na odvětví sportu, dodalo by to sportovním subjektům právní jistotu, že se chovají v souladu s právem.

Možné příklady klauzulí, které by mohly být včleněny do **blokové výjimky upravující například kolektivní prodej televizních práv**: (i) maximální trvání dohod, (ii) vhodné „balíčkování“ televizních práv k usnadnění konkurence, (iii) dohody o sdružování prostředků z prodeje práv jako podmínka k povolení účasti v soutěži, (iv) využití práv v nových médiích (internet, mobily), (v) rovnováha mezi televizemi zdarma a placenými, apod.

2. Vodítka k aplikaci soutěžního práva EU ve sportu

Alternativou přijetí speciálního nařízení k blokové výjimce může být „měkkí nástroj“ v podobě **vodítek (guidelines) Evropské komise k aplikaci soutěžního práva EU ve sportu**. Jejich cílem by mělo být jednotným způsobem vykládat existující pravidla a zároveň naznačovat, jak bude v podobných případech rozhodováno do budoucna. Smyslem je zajistit **korektní a konzistentní aplikaci komunitárního práva**. Na základě prostudování vodítek by každý sportovní subjekt měl odhadnout, zda příslušná dohoda je v souladu se soutěžním právem EU či ne. Vodítka by byla i užitečným nástrojem pro národní instituce (soudy, arbitrážní komise), které by je pro případ sportovních sporů mohly využívat.

Podle autorů Nezávislé zprávy by se podobná vodítka měla zabývat zejména těmito okruhy:

- opatření mimo záběr článků 81 a 82 Římské smlouvy** (upravují zákaz kartelů a zneužívání dominantního postavení na trhu) **a mimo pravidla čtyř svobod v EU** (svoboda pohybu osob, služeb, kapitálu a zboží) - sem by měla spadat pravidla čistě sportovní povahy, ačkoliv mohou mít ekonomické konsekvence, typu: (i) pravidla hry (délka utkání, počet hráčů na hřišti), (ii) národnostní klauzule při utkání reprezentančních mužstev, (iii) pravidla výběru na mezinárodní soutěže, (iv) zákaz a postihy dopingu, (v) uvolňování hráčů na utkání reprezentace, (iv) zákaz vícenásobného vlastnictví klubů,....
- opatření zasluhující si výjimku ze zákazu dohod mezi soutěžícími** (článek 81, odstavec 3 Římské smlouvy) – vyplývají z toho, že mezi sportovními kluby neexistuje přímá ekonomická soutěž, proto dohody klubů vyplývající ze členství v jedné sportovní asociaci by měly být považovány za splňující podmínky k udělení výjimky ze zákazu dohod. Rovněž tak by měly výjimku získat dohody mezi sportovními kluby a hráčskými asociacemi v rámci období „sociálního dialogu“ z podnikatelského prostředí.
- sport jako obecný ekonomický zájem** – článek 86 (2) Římské smlouvy umožňuje za jistých okolností výjimku ze zákazu dohod mezi soutěžícími. Autoři Nezávislé studie se domnívají, že právě sportovní svazy vykonávají služby obecného ekonomického zájmu pro nejširší veřejnost a jejich aktivity by měly být tedy posuzovány v souvislosti s danou výjimkou. Pro větší právní jistotu by tento výklad měl být obsažen i v příslušných vodítkách.
- státní pomoc sportu** – sport je typickým příkladem odvětví, kde je často poskytována pomoc z veřejných prostředků. Příkladem jsou přímé finanční dotace; poskytnutí garance za úvěry; výstavba, levný prodej či výhodný nájem sportovních zařízení, apod. Ačkoliv státní pomoc sportu může vést k „tržním deformacím“, problematika je mnohem komplexnější, neboť právě sport má řadu mimoekonomických funkcí – sociální, kulturní, zdravotní, vzdělanostní,...

Podle autorů nezávislé zprávy by mělo být ve vodítkách jasně stanoveno, že podpora sportu je slučitelná s vnitřním trhem v EU na základě článku 87, odstavce 3, písmene d Římské smlouvy, neboť má napomoci kultuře a zachování kulturního dědictví, jestliže neovlivní podmínky obchodu a soutěže ve Společenství v míře odporující společnému zájmu.

- ostatní relevantní okruhy ve sportu** – jejich úprava ve formě zahrnutí do vodítek je možná, pokud nebude vhodnější či schůdnější je zahrnout do nařízení o blokové výjimce ve sportu. Týkají se zejména těchto oblastí:
 - **centrální prodej marketingových práv** – podporuje princip solidarity mezi kluby a umožňuje ho rozdílnost sportovní a hospodářské soutěže,
 - **pravidla tréninku mladých hráčů** – patří sem například pravidlo o minimálním počtu doma vychovaných hráčů v týmu,
 - **kontrola výdajů na platy hráčů** – porušuje hospodářské svobody za účelem povzbuzení vyrovnanosti soutěže a zachování atraktivity pro diváky, proto by měla být povolena,
 - **systém licencí pro kluby** – požadavky na finanční zdraví klubů a ostatní mají sice restriktivní povahu, ale převládá by měly jeho přednosti v garantování stability, důvěryhodnosti a transparentnosti sportovní soutěže.

3. Vodítka k aplikaci svobody pohybu osob ve sportu

Ve sportovních případech je častým jevem, že musí být posuzovány nejen podle soutěžního práva, ale i **podle úpravy svobody pohybu osob v Evropské unii**. Proto je nezbytné přijmout opatření vyjasňující vztah sportu k právu svobodně se pohybovat a pracovat v EU. Na rozdíl od hospodářské soutěže v této oblasti není možno přijmout nařízení o blokové výjimce, autoři Nezávislé zprávy proto navrhuji vytvořit vodítka k aplikaci práva Společenství umožňující volný pohyb osob v Unii pro oblast sportu.

Ve sportu existuje řada opatření, která volný pohyb osob (nehledě na národnost) blokují. Podle autorů Nezávislé zprávy by měla vodítka obsahovat, že sportovní pravidla nebudou posuzována jako porušení volného pohybu osob v EU, pokud **splňují následující podmínky**:

- jsou aplikována **nediskriminačním způsobem**,
- jsou **ospravedlněna nevyhnutelnými požadavky obecného zájmu**,
- jsou **adekvátní pro dosažení sledovaného cíle** a nesmí být přísnější.

Například pravidla UEFA požadující určitý počet „doma vychovaných“ hráčů a maximální počet hráčů v týmu sice svobodu pohybu omezují, ale splňují dané podmínky, a tak by neměly být považovány za narušující právo EU. Pro vyšší právní jistotu je však nezbytné tuto úpravu prosadit například formou těchto vodítek.

4. Ostatní právní instrumenty EU

Ne všechny problémy sportu se však týkají soutěžního práva či svobody pohybu osob. Pro vyšší jistotu je třeba přijmout jasný právní základ i v dalších oblastech sportu. Autoři studie Nezávislá zpráva o evropské fotbalu navrhuji tato opatření:

a) Směrnice o mládeži ve sportu

Ve sportovním sektoru mládež často vystupuje v komerčních vztazích (např. pracovní a sponzorské dohody). Tato jednání pak někdy nejsou v souladu **se směrnicí 94/33/ES o ochraně mladých lidí při práci**. Evropská komise by proto měla na členských státech vyžadovat aplikaci opatření, která jsou obsažena v této směrnici. Mládeži ve sportu se však týká i řada nepracovních témat, které daná směrnice neupravuje. Intenzivní trénink může ovlivnit fyzické, psychické, morální a edukativní charakteristiky mladého člověka. Proto se autoři Nezávislé zprávy domnívají, že by bylo vhodné přijmout speciální směrnici o mládeži ve sportu.

b) Evropská kolektivní smlouva

Tak jako v ostatních sektorech se sociální dialog uplatňuje i ve sportu. I přes mezinárodní či pan-evropskou strukturu sportu však neexistuje evropská kolektivní smlouva. Autoři Nezávislé zprávy se domnívají, že její uzákonění by bylo pro sport přínosem, neboť by přispěla k **harmonizaci národních pracovních standardů ve sportu, a tím i k férovější sportovní soutěži**. Evropská kolektivní smlouva by měla obsahovat zejména tyto body: (i) právní povaha smluv s hráči, (ii) minimální a maximální trvání smlouvy, (iii) podmínky zaměstnání hráčů z třetích zemí, (iv) systém sociálního zabezpečení pro hráče, (v) podmínky výpovědi smlouvy, apod.

c) Směrnice o hráčských agentech

Aktivity agentů v podnikatelském sektoru jsou již upraveny směrnicí 86/653/ES o koordinaci právní úpravy členských států týkající se nezávislých obchodních zástupců, **podobný nástroj by našel uplatnění i ve sportu a fotbalu zvlášť**. Případná směrnice by měla upravovat (i) podmínky smluv s agenty s jistými minimálními povinnostmi pro agenta i hráče, (ii) způsob odměňování, (iii) délku smluv, (iii) doložku o zákazu práce pro konkurenci, (iv) licencování agentů, apod.

d) Směrnice o sportovních sázkách

Po nedávných sázkařských aférách v Itálii se zvýšila **potřeba regulovat sportovní sázení v EU**. Směrnice by mohla upravovat výměnu informací mezi státními a sportovními orgány. Definovala by oblast osob (například hráči, agenti, majitelé klubů, jejich příbuzní,...), kteří nemohou sázet na zápasy, jejichž výsledek mohou přímo ovlivnit. Předmětem její úpravy by byly i aktivity off-shorových sázkových společností, které nabývají v době internetu na síle, či předcházení praní špinavých peněz v této oblasti.

e) Ostatní právní instrumenty

Kromě výše zmíněných směrnic, nařízení či speciálních vodítek by jednotlivé konfliktní aspekty sportu mohly pokrývat i další **instrumenty měkčí právní síly** typu doporučení, gentlemanské dohody, bílé a zelené knihy EU, akční plány, informační sdělení, etické kodexy, názory,

5. Evropská sportovní agentura

Autoři Nezávislé zprávy se přiklánějí myšlence vytvoření **Evropské sportovní agentury**, která by působila jako evropské monitorovací a sportovní centrum a poskytovala Společenství i členským státům důvěryhodné a porovnatelné informace o sportu. Tato agentura by zároveň byla odpovědná za **řízení iniciativ a programů EU pro oblast sportu** (např. Evropský rok vzdělávání prostřednictvím sportu, apod.). Agentura by však neměla ohrozit pozici UEFA, která by měla zůstat hlavním řídicím orgánem evropského fotbalu a navíc zesílit spolupráci s evropskými institucemi.